

Performance reporting onder IFRS

Pieter Dekker

SAMENVATTING 'Performance reporting' is een schijnbaar onuitputtelijke bron van problemen voor regelgevers, die tot nog toe met buitengewoon weinig succes aan een oplossing hebben gewerkt. Door het toenemend gebruik van reële waarden in de financiële verslaggeving wordt gebrek aan een werkbare oplossing een steeds groter obstakel voor zowel gebruikers als de regelgevers zelf. De IASB en FASB zijn onlangs van start gegaan met hun gezamenlijke Performance Reporting Project, hetgeen een goede gelegenheid is om terug te kijken op de ontwikkelingen tot nu toe en om alvast een voorschot te nemen op de hindernissen die genomen moeten worden om het project succesvol af te ronden. Een te weinig ambitieuze aanpak van het performance reporting vraagstuk zal een bevredigende afronding van menig ander IASB-project in de weg staan.

1 Inleiding

In veel van haar huidige projecten wordt de International Accounting Standards Board (IASB) geconfronteerd met het probleem, dat bij gebrek aan een duidelijke definitie van 'performance' (financiële prestaties) het risico bestaat dat nieuwe standaarden onderling niet consistent zijn en wellicht zelfs interne tegenstrijdigheden bevatten. Op dit moment bestaat er onder IASB's International Financial Reporting Standards (IFRS) geen algemeen principe waarop de verantwoording van baten en lasten is gebaseerd. Dit leidt tot verschillen in benadering zoals in de onderstaande voorbeelden te zien valt:

Drs. P.T.C. Dekker RA CA werkt in de Financial Reporting Group van Ernst & Young LLP in Londen. De meningen in dit artikel zijn die van de auteur.

- herwaarderingen van pensioenverplichtingen (actuariële resultaten) mogen, naar keuze van de onderneming, in de winst-en-verliesrekening dan wel in het eigen vermogen worden verantwoord;
- omrekeningsverschillen op vreemde valuta die ontstaan bij de consolidatie van een buitenlandse groepsmaatschappij moeten in het eigen vermogen worden geboekt, maar de cumulatieve omrekeningsverschillen moeten bij verkoop of liquidatie van die buitenlandse groepsmaatschappij alsnog in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord;
- resultaten op beleggingen voor handelsdoeleinden moeten in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord. Echter, de resultaten op beleggingen die door de onderneming 'bestemd zijn voor verkoop' moeten eerst in het eigen vermogen worden geboekt en worden bij verkoop alsnog in de winst-en-verliesrekening verantwoord; en
- werknemersopties die alleen in aandelen kunnen worden afgerekend moeten tegen de reële waarde op het moment van toekenning aan de werknemer in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord, zelfs als ze uiteindelijk niet worden uitgeoefend. Vergelijkbare werknemersopties die echter ook contant kunnen worden afgerekend resulteren alleen in een last in de winst-en-verliesrekening als ze worden uitgeoefend.

Deze verschillen in benadering zijn meer dan kleine ergernissen. Ze leiden uiteindelijk tot grote praktische problemen bij het interpreteren van de jaarrekening, ongelijke behandeling van soortgelijke transacties en bemoeilijken de ontwikkeling van nieuwe verslaggevingsregels.

Deze problemen werden al in 1997 erkend toen de International Accounting Standards Committee (IASC) deelnam aan het Performance Reporting Project van de G4+1-groep¹. Het werd daarom ook als project toegevoegd aan de oorspronkelijke agenda van de nieuw gevormde IASB, die het project tijdens vrijwel elke vergadering vanaf 2001 tot eind 2003 besprak.

De veel bekritiseerde 'matrix presentation' (de matrix-benadering wordt in detail besproken in paragraaf 2.4) kon echter niet de goedkeuring wegdragen van opstellers en gebruikers van de jaarrekeningen en uiteindelijk zag ook de IASB af van de matrix-benadering.

Onlangs is het gezamenlijke Performance Reporting Project van de IASB en de Financial Accounting Standards Board (FASB) van start gegaan. De FASB heeft net zoals de IASB zonder veel succes enkele jaren aan haar eigen Performance Reporting Project gewerkt. De start van dit gezamenlijke project biedt een goede gelegenheid om terug te kijken op de ontwikkelingen tot nu toe en om alvast een voorschot te nemen op de hindernissen die genomen moeten worden om het project succesvol af te ronden. Een succesvolle afronding van dit project zal in grote mate afhangen van de doelstellingen die de IASB en FASB zichzelf stellen. Een te weinig ambitieuze aanpak zal echter een bevredigende afronding van menig ander IASB-project in de weg staan.

In paragraaf 2 van dit artikel wordt eerst aandacht besteed aan de ontwikkeling van regelgeving met betrekking tot 'performance reporting' tot op heden. In paragraaf 3 worden de fundamentele vraagstukken met betrekking tot performance reporting besproken. Paragraaf 4 bevat ten slotte enkele conclusies.

2 'Performance reporting' onder IFRS tot op heden

Van de standaarden en projecten op het gebied van 'performance reporting' waaraan de IASB (en daarvoor de IASC) in het verleden heeft gewerkt, zijn de volgende het belangrijkste:

- *Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements* (1989);
- *IAS 1 Presentation of Financial Statements* (1997 en herzien in 2003);
- *G4+1 Position Paper: Reporting Financial Performance* (1999);
- *IASB Performance Reporting Project (Reporting Comprehensive Income)* (2001 tot 2003);
- *IAS 19 Amendment to International Accounting Standard 19 Employee Benefits Actuarial Gains and Losses, Group Plans and Disclosures* (2004); en
- *IASB/FASB joint project on Performance Reporting* (2004 en 2005).

Afgezien van deze standaarden en projecten, die hieronder nader worden besproken, hebben de standaarden over belastingen naar de winst, personeels-

beloningen, valutaomrekening en financiële instrumenten een aantal raakvlakken met 'performance reporting'. Elk van die standaarden maakt een onderscheid tussen baten en lasten die in de winst-en-verliesrekening dan wel het eigen vermogen moeten worden verantwoord.

2.1 IASB Framework

Een raamwerk (conceptual framework) is een geheel van algemeen aanvaarde theoretische principes die ten grondslag liggen aan een bepaald vakgebied. In het kader van financiële verslaglegging vormen deze theoretische principes de basis voor zowel de ontwikkeling van nieuwe rapporteringspraktijken als de evaluatie van de bestaande praktijk (Ernst & Young, 2004, p. 63). Ondanks het feit dat een raamwerk zelf vrij theoretisch van aard is, heeft het de belangrijke praktische doelstelling om tegenstrijdigheden tussen standaarden te voorkomen en om de verslaggevingregels nauw aan te laten sluiten op de behoeften van gebruikers.

Het IASB Framework, hoewel veel minder gedetailleerd, is duidelijk gebaseerd op het raamwerk dat rond 1980 door de FASB werd ontwikkeld. De hoofd-doelstelling van financiële verslaggeving is volgens het IASB Framework om informatie te verschaffen over de financiële positie, financiële prestaties en wijzigingen in de financiële positie van een onderneming, die voor een groot aantal gebruikers nuttig is voor het nemen van economische beslissingen (IASB, 2004a, Framework, paragraaf 12). Verder stelt het IASB Framework dat 'winst wordt veelvuldig gebruikt als een maatstaf om de financiële prestaties te beoordelen... De opname en waardering van baten en lasten – en dus van de winst – zijn gedeeltelijk afhankelijk van de begrippen vermogen en vermogensinstandhouding die de onderneming bij de opstelling van haar jaarrekening hanteert (IASB, 2004a, Framework, paragraaf 69)'.

Het is daarom wellicht enigszins verrassend dat het IASB Framework de term 'performance' niet definieert en dat – hoewel in het IASB Framework diverse vermogensinstandhoudingsbegrippen worden besproken – de IASB geen keuze maakt voor één van die vermogensinstandhoudingsbegrippen. In plaats daarvan is het raamwerk met name gebaseerd op de definities van activa en passiva, terwijl andere elementen zoals eigen vermogen, baten en lasten slechts zijn gedefinieerd als veranderingen in, of als rekenkundige verschillen tussen, activa en passiva. Bij de ontwikkeling van haar standaarden heeft de IASB

derhalve geen gebruik gemaakt van 'performance' als leidend principe om te bepalen hoe en wanneer baten en lasten in de jaarrekening moeten worden verantwoord. Op het eerste gezicht mag dit een kleine, nogal theoretische, schoonheidsfout lijken, maar in de praktijk heeft het grote gevolgen. Het vooralsnog onopgeloste 'performance reporting'-probleem heeft raakvlakken met allerlei IASB-projecten zoals Revenue Recognition, Income Tax, Financial Instruments en zelfs Share-based Payment en Business Combinations.

De IASB en FASB ondernemen momenteel een gezamenlijk Conceptual Frameworks Project, dat als doel heeft hun bestaande raamwerken te moderniseren en te harmoniseren. Het ziet er echter niet naar uit dat dit project zal resulteren in een definitie van 'performance' of in een hernieuwde discussie over vermogensinstandhoudingsbegrippen (IASB, 2005a). Dit lijkt een gemiste kans te zijn en het risico bestaat dat het niet beantwoorden van deze fundamentele onopgeloste vragen de ontwikkeling van internationale standaarden in de toekomst in negatieve zin zal beïnvloeden.

2.2 IAS 1 Presentation of Financial Statements

IAS 1 *Presentation of Financial Statements*, dat in 1997 werd gepubliceerd, bevat de bepalingen met betrekking tot de winst-en-verliesrekening en het mutatieoverzicht eigen vermogen. In de inleiding op IAS 1 (1997) werd door de IASC het volgende opgemerkt (IASC, 1997, paragraaf 3):

'Om tegemoet te komen aan de eisen van gebruikers inzake uitgebreidere informatie over 'financiële prestaties', met name ruimer dan de 'winst' die in de winst-en-verliesrekening wordt vermeld, ontwikkelt de standaard een nieuwe vereiste voor een financieel basisoverzicht dat winst en verlies vermeldt die momenteel niet in de winst-en-verliesrekening zijn opgenomen. Het nieuwe overzicht kan in twee vormen worden gepresenteerd, hetzij als een 'traditioneel' vermogensoverzicht in kolomvorm of als een echt prestatieoverzicht. De IASC Board stemde er in april 1997 principieel mee in om de manier waarop financiële prestaties worden gewaardeerd en gerapporteerd opnieuw in ogenschouw te nemen. Aanvankelijk zal het project zich wellicht buigen over de interactie tussen resultatenverslaggeving en de verslaggevingsdoelstellingen van het raamwerk van de IASC. Derhalve zal het IASC hieromtrent voorstellen uitwerken.'

Onder IAS 1 (1997) waren ondernemingen verplicht om een winst-en-verliesrekening en een mutatieover-

zicht eigen vermogen te presenteren. Hoewel de standaard wel minimumeisen stelde ten aanzien van de presentatie van de winst-en-verliesrekening en het mutatieoverzicht eigen vermogen, bepaalde de standaard niet in welk van de twee overzichten baten en lasten moesten worden gepresenteerd. Die bepalingen met betrekking tot de presentatie van baten en lasten zijn te vinden in specifieke standaarden zoals bijvoorbeeld die met betrekking tot financiële instrumenten, valutaomrekening en vastgoedbeleggingen.

Als onderdeel van haar Improvements Project publiceerde de IASB in december 2003 een herziene versie van IAS 1 (IASB, 2003b). In het kader van dat project heeft de IASB de bepalingen met betrekking tot de winst-en-verliesrekening en het mutatieoverzicht eigen vermogen niet fundamenteel gewijzigd, omdat tegen de verwachting in het IASB Performance Reporting Project (zoals hieronder besproken) niet tijdig afgerond was. Doordat het Performance Reporting Project niet succesvol werd afgesloten, is 'performance reporting' momenteel gebaseerd op 'tijdelijke' bepalingen die niet erg gedetailleerd zijn en wijd uiteenlopende benaderingen toestaan.

2.3 G4+1 Position Paper

In 1999 publiceerde de G4+1-groep een Position Paper over 'performance reporting'. Daarin werd voorgesteld om alle baten en lasten in één overzicht te presenteren, dat zou moeten bestaan uit de volgende drie categorieën (IASC, 1999, paragraaf 2.24):

- operationele (handels)activiteiten;
- financiering- en treasury-activiteiten; en
- overige baten en lasten.

Het G4+1-document ging in op zaken zoals recycling (het alsnog in de winst-en-verliesrekening verantwoord van baten en lasten die in eerste aanleg in het eigen vermogen zijn geboekt), ongebruikelijke resultaten, beëindiging van bedrijfsactiviteiten, wijzigingen in de grondslagen voor financiële verslaggeving, schattingswijzigingen en correctie van fouten. De definitie van 'performance' kwam in het document echter niet aan de orde.

Het G4+1 Position Paper werd door de IASC als Discussion Paper gepubliceerd. In de uitnodiging tot commentaar werd gesteld dat de IASC besluiten om herwaarderingen van activa en passiva in de winst dan wel het eigen vermogen te rapporteren – en de vraag of herwaarderingen die eerst in het eigen vermogen zijn verwerkt later in de winst moeten

worden gerecycleerd – zijn gemaakt op een ad hoc basis. Het gebrek aan een consistente grondslag of filosofie heeft bijgedragen tot het besluit van de Board om alternatieve verwerkingwijzen toe te staan in IAS 39 met betrekking tot herwaarderingen van beleggingen die 'bestemd zijn voor verkoop' (IASB, 1999, p. iv). Het was in die context dat de IASB opmerkte dat het gebrek aan consistentie in de bestaande standaarden een belemmering was bij de ontwikkeling van de standaarden over vastgoed-beleggingen en landbouw².

Hetzelfde probleem (de vraag waarom moeten bepaalde baten en lasten in de winst-en-verliesrekening worden geboekt) is te zien in de IASB-standaard IFRS 2 *Share-based Payment* en de aanpassing van IAS 19, die hieronder nader wordt besproken. De argumentatie die de IASB in haar standaarden gebruikt om te onderbouwen welke baten en lasten in de winst-en-verliesrekening verantwoord moeten worden, verschilt aanzienlijk afhankelijk van de standaard.

2.4 Het IASB Performance Reporting Project

De IASB stelde zichzelf als doel in haar Performance Reporting Project om de presentatie van de winst-en-verliesrekening zo aan te passen dat het inzicht in de financiële prestaties zou worden verbeterd. De hoofdredenen voor het project waren dat (IASB, 2003a):

- de diverse categorieën van baten en lasten in de winst-en-verliesrekening niet duidelijk zijn gedefinieerd, hetgeen de vergelijkbaarheid tussen ondernemingen vermindert;
- ondernemingen in hun communicatie met de markt vaak gebruikmaken van prestatiemaatstaven zoals pro forma resultaten, resultaten voor bepaalde kosten en onderliggende resultaten. Door het ontbreken van regels is de vergelijkbaarheid tussen ondernemingen zeer beperkt;
- in de winst-en-verliesrekening een te grote verscheidenheid aan baten en lasten wordt gepresenteerd die sterk verschillen qua aard; en
- er conceptueel gezien geen reden is waarom sommige baten en lasten in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord terwijl andere direct in het eigen vermogen worden geboekt.

Gedurende de bijna drie jaar waarin het project in meer dan vijftien vergaderingen op de agenda stond, boekte de IASB maar weinig vooruitgang en werd de naam van het project meerdere malen gewijzigd³. Het

belangrijkste voorstel van het project, de 'matrix presentation' (matrixbenadering), bleek buitengewoon controversieel te zijn. De matrixbenadering hield in dat resultaten zouden moeten worden gepresenteerd in drie kolommen ('voor herwaarderingen'⁴, 'herwaarderingen' en 'totaal') en in zeven categorieën ('operating profit', 'other business profit', 'financial income', 'financing expense', 'tax', 'discontinued operations' en 'cash flow hedges')⁵. Uiteindelijk concludeerde de IASB zelf dat het project er niet in was geslaagd om een eenduidig criterium te vinden voor de rubricering van resultaten in één van de twee kolommen. Dit is niet echt een heel verrassende uitkomst gezien het feit dat de IASB-standaarden niet met een dergelijk eenduidig criterium indachtig zijn ontwikkeld.

In oktober 2003 concludeerde de IASB in haar 'sunset review' van het project dat er afgezien van de technische moeilijkheden ook erg weinig steun was voor de matrixbenadering van de opstellers en gebruikers van jaarrekeningen (IASB, 2003c). Het Performance Reporting Project werd uiteindelijk afgesloten zonder dat er zelfs maar een Discussion Paper over performance reporting werd gepubliceerd.

Er zijn diverse redenen voor het gebrek aan enthousiasme bij opstellers en gebruikers. Allereerst zou de nieuwe matrixbenadering een vrij radicale omwenteling in de presentatie van resultaten betekenen, die aanzienlijke kosten mee zou brengen voor opstellers van de jaarrekening. De splitsing van resultaten tussen de kolommen 'herwaarderingen' en 'voor herwaarderingen'⁶ die de IASB voorstond, sloot niet logisch aan op de standaarden zelf en ook niet op de manier waarop ondernemingen en gebruikers van de jaarrekening naar de resultaten kijken. Door de technische problemen bij het rubriceren van resultaten in kolommen was de IASB onvoldoende in staat om de voordelen van de nieuwe benadering duidelijk te maken⁷.

2.5 Aanpassing van IAS 19

De aanpassing van IAS 19 *Employee Benefits*, die door de IASB in december 2004 werd goedgekeurd, heeft als gevolg dat het nu is toegestaan om herwaarderingen van pensioenverplichtingen (actuariële resultaten) buiten de winst-en-verliesrekening om te verantwoorden. IAS 19 laat nu drie verschillende benaderingen toe met betrekking tot de verwerking van actuariële resultaten:

- a verwerking van alle actuariële resultaten in een Statement Of Recognised Income and Expense (SORIE);

- b actuariële resultaten groter dan 10% van de waarde van de pensioenverplichtingen ('corridor') moeten over de verwachte resterende diensttijd van de actieve deelnemers aan de regeling in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt; of
- c actuariële resultaten mogen ook op een andere systematische wijze worden verwerkt die leidt tot het eerder dan onder b verwerken van actuariële resultaten in de winst-en-verliesrekening.

Eén van de redenen om optie a te introduceren is dat de IASB van mening is dat uitgestelde verwerking van actuariële resultaten niet is toegestaan onder het IASB Framework. Hierbij moet worden opgemerkt dat de IASC al in 1998 erkende dat de onmiddellijke verwerking van alle actuariële resultaten voordelen had, maar de IASC stelde dat het niet haalbaar was om deze benadering te gebruiken voor de verwerking van actuariële resultaten totdat de Board de wezenlijke kwesties met betrekking tot 'performance reporting' heeft opgelost (IASB, 2004a, IAS 19, Basis for Conclusions, paragraaf 41). De belangrijkste zaken waaraan volgens de IASC eerst moest worden gewerkt, waren de definitie van 'performance', de theoretische grondslag voor verwerking van baten en lasten in de winst-en-verliesrekening dan wel direct in het eigen vermogen en de vraag of 'recycling' wel toegestaan moest worden. De doorslaggevende factor in de aanpassing van IAS 19 was vooral de wens om de door de Engelse Accounting Standards Board (ASB) ontwikkelde methode onder optie a toe te laten (IASB, 2004b)⁸. Van een fundamentele herziening van IAS 19, naar aanleiding van de problemen die de IASC al in 1998 opsomde, is het tot nog toe niet gekomen.

2.6 IASB/FASB joint project

De IASB's en FASB's onafhankelijke Performance Reporting Projecten waren tot verschillende conclusies gekomen toen ze eind 2003 werden opgeschort (JIG, 2005). De doelstellingen van het eind 2004 gevormde gezamenlijke performance reporting project wijken op een aantal punten af van het oorspronkelijke project van de IASB (IASB, 2005b):

- de IASB maakt zich nog steeds zorgen over pro forma (non-GAAP) prestatie maatstaven die ondernemingen vaak hanteren en de beperkte vergelijkbaarheid van de manier waarop ondernemingen hun resultaten presenteren;
- nieuwe redenen om te werken aan performance reporting zijn:
 - de wens om internationale harmonisatie te bevorderen;

- het ontbreken van een gemeenschappelijke definitie van financiële prestaties (performance);
- het ontbreken van gemeenschappelijke definities van financiële kerncijfers en maatstaven voor financiële prestaties en financiële positie;
- de verstoringe gevolgen van het huidige mixed-attribute model⁹ op de presentatie van de resultaten en financiële positie van ondernemingen;
- dat financiële informatie in onvoldoende detail wordt gepresenteerd, wat de financiële analyse bemoeilijkt; en
- minder prominent zijn de zorgen die de IASB zich maakt over (1) het ontbreken van een theoretische grondslag voor het onderscheid tussen baten en lasten die in de winst-en-verliesrekening worden verantwoord en baten en lasten die in het eigen vermogen worden geboekt en (2) de rubricering en presentatie van baten en lasten in de winst-en-verliesrekening.

Het nieuwe project erkent dat er een aantal fundamentele problemen ten grondslag ligt aan de discussie over 'performance reporting', zoals het ontbreken van een goede definitie van 'performance' en de verstoringe invloed van het mixed-attribute model. Het is echter niet duidelijk of deze fundamentele problemen in het nieuwe project wel aan bod zullen komen.

Het nieuwe project bestaat uit twee segmenten waaraan gelijktijdig wordt gewerkt. Segment A, dat waarschijnlijk als eerste wordt afgerond, behandelt internationale harmonisatievraagstukken zoals de vraag of er één prestatieoverzicht moet komen met een subtotale dat vergelijkbaar is met de nettowinst of -verlies onder IFRS. In dit segment komen verder vragen aan de orde over het aantal vergelijkende perioden, de te presenteren componenten van de jaarrekening en de presentatie van financiële informatie per aandeel.

Segment B van het project behandelt meer fundamentele problemen, zoals de vraag of 'recycling' in de winst-en-verliesrekening van in het eigen vermogen geboekte resultaten toegevoegde waarde heeft. Dit segment van het project richt zich ook op het ontwikkelen van algemene grondslagen voor het disaggregeren van financiële informatie, het definiëren van totalen en subtotalen in de jaarrekening en de vraag of kasstroomoverzichten volgens de directe of de indirecte methode¹⁰ moeten worden opgesteld.

Gezien de redenen voor het ondernemen van dit project, zou men eerder een breder en meer diep-

gaande aanpak hebben verwacht. Een meer diepgaand project had op z'n minst de ontwikkeling van een definitie van 'performance', de problemen als gevolg van het mixed-attribute model en de keuze voor een vermogensinstandhoudingsdoelstelling ter hand moeten nemen. De vraag is nu of het voorgenomen project breed genoeg is om de moeilijkheden rondom performance reporting op te lossen.

3 Performance reporting: de fundamentele vraagstukken

Op basis van het voorgaande kan de volgende lijst van fundamentele vraagstukken met betrekking tot performance reporting worden opgesteld, die het nieuwe Performance Reporting Project van de IASB en FASB niet uit de weg zouden moeten gaan:

- *Presentatie van 'performance'*: Op dit moment zijn er onder IFRS weinig voorschriften met betrekking tot de presentatie van de winst-en-verliesrekening, het mutatieoverzicht eigen vermogen en het 'Statement Of Total Recognised Income en Expense'. Het Performance Reporting Project zou tot voorstellen moeten komen om de vergelijkbaarheid van jaarrekeningen te vergroten.
- *Definitie van 'performance'*: Hoewel het ontbreken van een definitie van 'performance' als probleem is geïdentificeerd, is het zoeken van een oplossing niet een van de hoofddoelstellingen van het IASB/FASB-project. Niettemin, een goede definitie van 'performance' is essentieel voor een succesvolle afronding van het project. Marseille en Vergoossen (2005) doen verslag van een onderzoek naar het gebruik van alternatieve (niet-gedefinieerde) financiële prestatie-indicatoren in de persberichten van beursgenoteerde ondernemingen waaruit blijkt dat die op weinig consistente en soms op misleidende wijze worden gebruikt.
- *Vermogensinstandhoudingsdoelstelling*: Het is moeilijk in te zien hoe het Performance Reporting Project tot zinvolle conclusies kan komen over de presentatie en het meten van resultaten indien er geen overeenstemming bestaat over de onderliggende vermogensinstandhoudingsdoelstelling.
- *Herooverweging van bestaande standaarden*: Bij de ontwikkeling van nieuwe standaarden is in het verleden niet uitgegaan van een eenduidig criterium voor de rubricering van resultaten in de winst-en-verliesrekening. In het Performance Reporting Project moet daarom rekening worden gehouden met het bestaan van tegenstrijdige vereisten in de bestaande standaarden en het project moet daarom voorstellen om die standaarden aan te passen.

- *Mixed-attribute model*: Sommige standaarden onder IFRS vereisen waardering op basis van marktwaarde, terwijl andere standaarden reële waarden op basis van financiële modellen toestaan en weer andere standaarden historische kosten voorschrijven. Hoogendoorn (2003) gaat in op het feit dat het toepassen van reële waarden in de jaarrekening diverse verschijningsvormen kent en werkt enkele van deze modellen uit door middel van cijfervoorbeelden¹¹. Gezien de theoretische en praktische problemen die bestaan bij het bepalen van reële waarden op basis van financiële modellen, lijkt het waarschijnlijk dat in de voorzienbare toekomst een mixed-attribute model onvermijdelijk is. Het Performance Reporting Project moet daarom expliciet overwegen hoe het beste kan worden omgegaan met verschillen in de waarderingsgrondslagen van posten in de jaarrekening.

4 Samenvatting en conclusie

De resultaten van het werk van de IASB (en daarvoor de IASC) op het gebied van 'performance reporting' kunnen als volgt worden samengevat:

- Het huidige raamwerk bevat geen definitie van 'performance' – hetgeen tot tegenstrijdigheden in standaarden aanleiding geeft – en het gezamenlijke IASB/FASB Performance Reporting Project lijkt hier geen verandering in te gaan brengen.
- IAS 1 vereist dat ondernemingen naast een winst-en-verliesrekening of (1) een mutatieoverzicht eigen vermogen dan wel (2) een 'Statement Of Recognised Income and Expense' presenteren. IAS 1 schrijft echter niet voor welke baten en lasten in welk overzicht moeten worden verantwoord.
- In de context van het G4+1 Position Paper gaf de IASC al duidelijk aan dat de beslissingen over welke resultaten in de winst-en-verliesrekening en welke resultaten in het eigen vermogen worden verwerkt en of recycling al dan niet nodig is, in het verleden op een ad hoc basis zijn genomen.
- Ondanks de enorme hoeveelheid tijd en moeite die de IASB in haar oorspronkelijke Performance Reporting Project stak, resulteerde dat project zelfs niet eens in een Discussion Paper.

De afgelopen jaren heeft de IASB gewerkt aan een aantal projecten (bijvoorbeeld Share-based Payment, Financial Instruments en Revenue Recognition) waar het ontbreken van een duidelijke conceptuele basis voor de verantwoording van financiële prestaties een belangrijke hindernis heeft gevormd bij de ontwikkeling van goede regelgeving.

Een Performance Reporting Project dat antwoord

geeft op de in paragraaf 3 genoemde kwesties zou buitengewoon waardevol zijn en kan het startpunt vormen van een aanzienlijke sprong voorwaarts in de kwaliteit van de financiële verslaggeving. Gezien de zeer aanzienlijke staf die de IASB en FASB tot hun beschikking hebben, kan alleen maar worden gehoopt dat ze van de gelegenheid gebruikmaken om een serieuze poging te wagen om het performance reporting probleem op te lossen. ■

Literatuur

- Barker, R., (2004), Reporting Financial Performance, in: *Accounting Horizons*, vol. 18, no. 2, June, pp. 157-172.
- Ernst & Young, (2001), *UK & International GAAP*, Seventh Edition, Tolley, London.
- Ernst & Young, (2004), *International GAAP 2005*, LexisNexis, London.
- Financial Accounting Standards Board, (2002a), *Summary of User Interviews – Reporting Financial Performance by Business Enterprises*, www.fasb.org, February 2002.
- Financial Accounting Standards Board, (2002b), *FASB Task Force on Financial Performance Reporting by Business Enterprises – Discussion Paper: Classification of Items of Comprehensive Income*, www.fasb.org, June 2002.
- Hoogendoorn, M.N., (2003), Reële waarde, jaarrekening en ondernemingsbeleid, in: *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, jg. 77, no. 9, september, pp. 387-396.
- International Accounting Standards Committee, (1997), *IAS 1 Presentation of Financial Statements*, IASCF, London.
- International Accounting Standards Committee, (1999), *Discussion Paper: G4+1 Position Paper: Reporting Financial Performance*, IASC, London.
- International Accounting Standards Board, (2003a), *Project Summary: Reporting Comprehensive Income*, www.iasb.org, September 2003.
- International Accounting Standards Board, (2003b), *IAS 1 Presentation of Financial Statements*, IASCF, London.
- International Accounting Standards Board, (2003c), *IASB Update: November 2003*, www.iasb.org.
- International Accounting Standards Board, (2004a), *International Financial Reporting Standards*, IASCF, London.
- International Accounting Standards Board, (2004b), *Amendment to IAS 19 Employee Benefits, Actuarial Gains and Losses, Group Plans and Disclosures*, paragraaf IN3 and Basis for Conclusions, paragrafen 48F, 48J and 48K.
- International Accounting Standards Board, (2005a), *Project Summary: Conceptual Framework*, www.iasb.org, 11 May 2005.
- International Accounting Standards Board, (2005b), *Project Summary: Performance Reporting*, www.iasb.org, 5 May 2005.
- Joint International Group (JIG) on performance reporting, (2005), *History of Performance Reporting Project (agenda paper 2)*, www.iasb.org, January 2005.
- Marseille, E.A. en R.G.A. Vergoossen, (2005), Het gebruik van alternatieve financiële prestatie-indicatoren in persberichten, in: *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, jg. 79, no. 5, mei, pp. 196-204.

Noten

- 1 De inmiddels opgeheven informele denktank van regelgevers uit Australië, Canada, Nieuw Zeeland, VK, en de VS plus de IASC.
- 2 De verantwoording van de herwaardering van vastgoedbeleggingen en landbouwactiviteiten in de winst-en-verliesrekening bleek uiterst controversieel en inconsistent met bestaande standaarden.
- 3 De oorspronkelijke naam van het project was 'Reporting Performance', wat eerst werd veranderd in 'Income Statements' en vervolgens in 'Reporting Comprehensive Income'.
- 4 Onder 'herwaarderingen' wordt verstaan: het in de winst-en-verliesrekening naar reële waarde op- en afwaarderen van balansposten.
- 5 Voor een bespreking, zie Barker, 2004.
- 6 De pensioenkosten hadden onder de voorstellen moeten worden opgesplitst in een 'remeasurements'- en een 'before remeasurements'-gedeelte. Afboekingen van voorraden hadden ook moeten worden opgesplitst, omdat afboekingen als gevolg van lagere opbrengst-waarde als een 'remeasurement' werden gezien.
- 7 Diverse leden van de IASB Board merkten in vergaderingen op dat de bedoeling van het project hen niet helemaal duidelijk was.
- 8 Zie IASB (2004b), paragraaf IN3 and Basis for Conclusions, paragrafen 48F, 48J and 48K.
- 9 Een 'mixed-attribute model' is een stelsel van verslaggevingsregels dat verschillende waarderingsgrondslagen, zoals bijvoorbeeld reële waarde en historische kosten, vereist afhankelijk van de post in de jaarrekening.
- 10 De directe methode houdt in dat de belangrijkste categorieën van contante bruto-ontvangsten en contante brutobetalingen in het kasstroomoverzicht worden gepresenteerd. De indirecte methode neemt als startpunt het nettoresultaat dat aangepast wordt om onder andere rekening te houden met de gevolgen van transacties van niet-contante aard.
- 11 Hoogendoorn gaat tevens uitgebreid in op de ontwikkeling van een nieuwe winst-en-verliesrekening door middel van het IASB-project performance reporting.